

החלטת ועדת האתיקה

בענין קובלנתו של ח"כ רן כהן נגד ח"כ רוחמה אברהם ואלי אפללו

ובענין קובלנתה של התנועה למען איכות השלטון נגד ח"כ ישראל כ"ץ, רוחמה אברהם ואלי אפללו

מיום ד' בכסלו התשס"ו - 5.12.2005

1. הקובלנות

(א) ביום כ"ט בתשרי התשס"ו (1 בנובמבר 2005) הגיש ח"כ רן כהן קובלנה נגד סגני השר רוחמה אברהם ואלי אפללו, בשל נסיעה לחו"ל באוגוסט 2004 במימונה של חברת "אגרסקו". לטענת הקובל מדובר בנסיעה מבלי שהתבקש אישור מועדת האתיקה, וזאת לאחר שהוועדה דחתה את בקשתם לגבי נסיעה דומה במימון אגרסקו בשנת 2003. עוד טען הקובל כי "חברת הכנסת אברהם אף הצהירה כי לא הגישה בקשה לאישור הנסיעה לוועדה משום שהכנסת היתה בפגרה ועל סמך האישור הקודם (וזאת למרות שבקשתה הקודמת לא אושרה בוועדה!)".

(ב) ביום ל' בתשרי התשס"ו (2 בנובמבר 2005) הגישה התנועה למען איכות השלטון בישראל קובלנה נגד השר ישראל כ"ץ וסגני השר רוחמה אברהם ואלי אפללו, בשל נסיעה לחו"ל במימון חברת אגרסקו - השר כ"ץ בשנת 2001, וסגני השר אברהם ואפללו בשנת 2004. לטענת הקובלת, מדובר בנסיעות שלא קיבלו את אישורה של ועדת האתיקה, שיש בהן משום קבלת טובת הנאה והן אף מעלות חשד לניגוד עניינים. עוד טענה הקובלת כי סגני השר אברהם ואפללו פנו בשנת 2003 לוועדת האתיקה בבקשה לאשר נסיעה דומה, ולאחר שבקשתם נדחתה הם נסעו במימון של הכנסת באישור יו"ר הכנסת. מכאן, שנסיעתם בשנת 2004 היתה בניגוד להחלטה של ועדת האתיקה.

2. תגובת הנקבלים

(א) השר ישראל כ"ץ טען בתגובתו כי נסיעתו התקיימה לפני שועדת האתיקה קיבלה את החלטתה בדבר מימון נסיעות לחו"ל (ביום ל' בשבט התשס"ב - 12.2.02), ולכן היתה בהתאם לכללים שהיו נהוגים באותה עת. עוד ציין השר כ"ץ כי חברי כנסת רבים נסעו באותה תקופה לחו"ל על חשבון אגרסקו מבלי שקיבלו לכך אישור. לדבריו: "נסיעה זו נעשתה בהתאם לכל הכללים שנהגו באותה תקופה בכנסת, השינוי שחל לאחר מכן ודאי שאינו חל למפרע על הנסיעה האמורה".

(ב) סגנית השר רוחמה אברהם טענה כי ראתה בנסיעה בשנת 2004 נסיעת המשך לנסיעה קודמת שאושרה על ידי יו"ר הכנסת ונעשתה במימון הכנסת, ולכן מדובר בטעות שנעשתה בתום לב. לדבריה: "ביולי 2003 פנינו לוועדת האתיקה בעניין ביקור מקצועי מטעם חברת אגרסקו באירופה וועדת האתיקה דחתה את בקשת. יו"ר הכנסת על פי סמכותו סבר שהביקור המקצועי חשוב ולכן אישר לי לנסוע במימון הכנסת. לא הוגשה על ידי בקשה נוספת ליו"ר הכנסת לנסיעת המשך של אותו סיור מקצועי לארה"ב. עצם העובדה שיו"ר הכנסת אישר את ביקורי הראשון מעידה כי אין מחלוקת לגבי חשיבותו וחוקיותו של הביקור המקצועי. אני מודה כי טעיתי, טעיתי בכך שלגבי המשך הסיור עם חברת אגרסקו לארה"ב לא הוגשה בקשה נוספת על ידי ליו"ר הכנסת. הדבר נעשה בתום לב מוחלט!

(ג) סגן השר אלי אפללו ציין גם הוא כי מדובר בסיור שני, לאחר שהסיור הקודם אושר בידי יו"ר הכנסת ומומן בידי הכנסת. לדבריו: "יחד עם מתן תשובתי החיובית להזמנה, הודעתי למנכ"ל אגרסקו מר שלמה תירוש כי בכוונתי לשאת בהוצאות הנסיעה, וסוכם עימו כי לאחר שובי לארץ, יעביר אלי את החשבון לתשלום. במהלך חודש ספטמבר שבתי לארץ לאחר הסיור בארצות הברית, אשר עסק רובו ככולו בענייני עבודה. שבועות ספורים לאחר מכן, ובטרם הועבר אלי חשבון ההוצאות, חליתי במחלה קשה, אשר נטרלה אותי לחלוטין מכל פעילות, ואשר בעטיה אושפזתי למשך קרוב ל-3 חודשים... לצערי הרב, במהלך החודשים בהם שהיתי בבית החולים, וכן בתקופת ההתאוששות שלאחר מכן, ובלהט הארוכים שהתרחשו בכנסת ומחוצה לה, נשכח ממני עניין התשלום... מיד כאשר התגלה לי הדבר שילמתי באורח מידי את הוצאות הנסיעה".

סגנית השר אברהם ואפללו ציינו שניהם כי מדובר בנסיעה מקצועית בעלת חשיבות לתפקידם כחברי הכנסת. שניהם אף השיבו לחברת אגרסקו את עלות הנסיעה מיד לאחר פרסום הנושא. סגנית השר אברהם הודיעה לוועדה כי השיבה את הכסף לחברה "אך ורק בשל הרגישות הציבורית בין שהיא במקומה ובין שהיא איננה במקומה".

3. החלטת הוועדה

3.1 ועדת האתיקה סבורה כי יש להבחין בין עניינו של השר כ"ץ לבין עניינם של סגני השר אברהם ואפללו.

3.2 לעניין השר כ"ץ, מצאה הוועדה כי אכן, עד שנת 2002 היתה קיימת אי בהירות בדבר אפשרותם של חברי הכנסת לנסוע לחו"ל במימון חיצוני. הדבר הוביל לקבלת החלטה מפורטת בנושא, המחייבת קבלת אישור מראש של ועדת האתיקה לכל נסיעה כזו. אולם התברר כי קודם לכן, חברי כנסת רבים נסעו לחו"ל מבלי שביקשו או קיבלו אישור לכך, ונסיעות לא מעטות היו במימון חברת אגרקסו.

לפיכך, מחליטה ועדת האתיקה כי אין מקום לנקיטת צעדים על ידה בענין.

3.3 המצב שונה לעניין סגני השר אברהם ואפללו, אשר נסעו לחו"ל במימון חברת מסחרית, מבלי שביקשו אישור מראש מאת ועדת האתיקה למרות החלטה מפורשת בנושא, ולאחר שידעו כי בעבר לא אישרה הוועדה נסיעה דומה. אמנם, הנסיעה הקודמת אושרה בידי יו"ר הכנסת, אך היא גם מומנה בידי הכנסת, ובכך טמון הבדל גדול.

החלטת ועדת האתיקה בעניין נסיעות לחו"ל קובעת כי ככלל, אסורה נסיעת חבר הכנסת בהזמנת גוף עסקי ישראלי. לעניין השתתפות בסיור לימודי בחו"ל המאורגן על ידי גופים ישראליים, קובעת החלטת ועדת האתיקה כך:

נסיעות מסוג זה טעונות אישור מראש של ועדת האתיקה.

"5.1 ועדת האתיקה לא תאשר נסיעות מסוג זה אלא אם כן הוכח להנחה דעתה כי ישנה חשיבות והצדקה לסיור.

5.2 שיקולי ועדת האתיקה יהיו, בין היתר, האינטרס שיש לכנסת או לוועדה מוועדותיה בסיור וכן כי לא קיימת אפשרות ממשית של ניגוד ענינים.

5.3 לצורך קבלת ההחלטה של ועדת האתיקה צריכים להתקיים כל אלה:

(א) הוגשה המלצה בכתב של הוועדה הנוגעת בדבר תוך פירוט שמותיהם של חברי הכנסת המיועדים לצאת לסיור;

(ג) הוגשה תוכנית מפורטת של הסיור.

5.4 אם למזמינים אינטרס כלכלי כלשהו (למשל הזמנת חברי ועדת הכספים לסיור בחו"ל על ידי ארגון מגדלי הפרחים לצורך הכרת ענף יצוא זה) - ימומן הסיור על ידי הכנסת.

אם נראה על פני הדברים כי למזמינים אין אינטרס כלכלי ישיר (למשל הזמנה של התנועה לפלורליזם או התנועה למען חוקה בישראל או הזמנה של לשכת מסחר לקידום יחסי הסחר בין מדינת ישראל לבין מדינה זרה) - אין מניעה כי הסיור ימומן על ידי הגוף המזמין.

5.5 יודגש כי בכל מקרה על חברי הכנסת המשתתפים בסיור להימנע מניגוד ענינים בינם לבין המזמינים.

במקרה של חשש לניגוד ענינים על חברי הכנסת להימנע בעתיד מהשתתפות בהצבעות הקשורות באופן ישיר לגוף שמימן את נסיעתם."

3.4 לאור האמור לעיל, מחליטה ועדת האתיקה להטיל על סגנית השר רוחמה אברהם ועל סגן השר אלי אפללו מזיפה.

3.5 בסיום החלטתה מבקשת ועדת האתיקה לשוב ולהזכיר לחברי הכנסת כי כל נסיעה לחו"ל שאינה במימון פרטי של חבר הכנסת או במימון הכנסת, מחייבת קבלת אישור מראש של ועדת האתיקה. הדברים נכונים במיוחד כאשר מדובר בנסיעה שאינה במימון גוף ציבורי, שבה החשש מפני קבלת מתנה אסורה או קיומו של ניגוד ענינים גדול במיוחד.

4. החלטת הוועדה תונח על שולחן הכנסת.